

Veus Superposades i Reparlat

Codi: 43817

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4315982 Traducció Audiovisual	OB	0	2

Professor/a de contacte

Nom: Judith Cortés Villarroya

Correu electrònic: Judith.Cortes@uab.cat

Altres indicacions sobre les llengües

Algunes sessions sobre pràctiques es faran en català.

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent

Sara Bonjoch Llaquet

Judith Cortés Villarroya

Equip docent extern a la UAB

Pablo Romero Fresco

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

- Conèixer la història i el context legal en l'àmbit nacional i internacional en matèria de subtitulació en directe.
- Conèixer la realitat de l'usuari.
- Entendre i analitzar diversos productes audiovisuals subtitulats en directe.
- Fer subtitulacions en directe de tipologia diversa amb els seus registres corresponents.
- Conèixer el "software", les tècniques i les característiques de la subtitulació en directe.
- Adquirir nocions teòriques i aptituds pràctiques per crear subtítols mitjançant reconeixement de parla.
- Conèixer la modalitat de veus superposades i els diferents sistemes de treball: traducció per a postproducció (amb guió i sense, amb ajust i sense) i per a preproducció (traducció sense guió i adaptació).

Competències

- Demostrar una actitud i un comportament ètics actuant d'acord amb els principis deontològics de la professió.

- Distingir les diferents modalitats i els gèneres textuais de la traducció audiovisual i l'accessibilitat als mitjans i les seves característiques.
- Dominar estratègies de correcció, revisió lingüística i postedició dels productes audiovisuals.
- Gestionar projectes de traducció audiovisual, d'accessibilitat i de localització multimèdia, de webs i de videojocs
- Reconèixer els problemes de traducció específics de les diferents modalitats de productes audiovisuals i aplicar els coneixements adquirits per resoldre'ls.
- Tenir les habilitats d'aprenentatge que permetin continuar estudiant de manera principalment autònoma o autodirigida.
- Traduir i fer accessibles productes audiovisuals, productes multimèdia, webs, videojocs i aplicacions informàtiques.
- Utilitzar els programes informàtics específics per traduir i fer accessibles productes audiovisuals, productes multimèdia i videojocs.

Resultats d'aprenentatge

1. Demostrar una actitud i un comportament ètics actuant d'acord amb els principis deontològics de la professió.
2. Fer traduccions per a veu superposada i subtitulació per reconeixement de la parla que compleixin les normes i els estàndards professionals de la indústria.
3. Identificar i corregir errors en productes traduïts mitjançant veu superposada i subtitulació per reconeixement de la parla
4. Identificar les principals característiques de les modalitats de veu superposada i subtitulació per reconeixement de la parla.
5. Liderar i treballar en equips que duguin a terme traducció per a veu superposada o subtitulació per reconeixement de la parla.
6. Reconèixer els aspectes econòmics i professionals del sector de la subtitulació per reconeixement de la parla i la veu superposada.
7. Resoldre problemes de traducció relacionats amb la subtitulació per reconeixement de la parla.
8. Resoldre problemes de traducció relacionats amb la veu superposada.
9. Tenir les habilitats d'aprenentatge que permetin continuar estudiant de manera principalment autònoma o autodirigida.
10. Traduir ajustant-se a les restriccions d'espai usant la tècnica de la subtitulació per reconeixement de la parla.
11. Traduir ajustant-se a les restriccions d'espai usant la tècnica de la veu superposada, amb guió o sense.
12. Utilitzar programes per fer traduccions mitjançant reconeixement de la parla.

Continguts

Veus superposades

Aspectes teòrics de les veus superposades. Sincronies i característiques principals.

Aspectes pràctics de les veus superposades: tipologia i sistemes de treball. Introducció de codis de temps, format i tipus de guions.

La traducció de documentals: narradors en "off" i entrevistats.

La traducció de "realities" i d'extres de pel·lícules.

Aspectes de variació lingüística. Aspectes terminològics i formals.

Traducció de llengües desconegudes amb guió en anglès.

Traducció amb guió i sense.

Reparlat/subtitulació en directe

La subtitulació en directe: definició, orígens i tipologia.

Panorama nacional i internacional de la subtitulació en directe.

L'usuari.

Programa de reconeixement de parla i creació de subtítols.

Introducció a la interpretació: tècniques de concreció en el discurs.

Reconeixement de parla: errors més freqüents, puntuació. Programes de tipologia variada.

Metodologia

S'utilitza una metodologia activa amb activitats de diversos tipus. S'utilitzen els instruments del Campus Virtual de la UAB per a la versió presencial i les aules Moodle per a l'entorn virtual d'ensenyament i aprenentatge.

Metodologies	possibles:			
Realització	de	tasques	de	traducció
Realització	de	projectes	de	traducció
Resolució				d'exercicis
Presentacions	de	treballs	individuals/en	grup
Debats	(presencials	o	en	fòrums)
Tècniques		d'aprenentatge		cooperatiu

Les activitats didàctiques s'organitzen en tres blocs, segons el grau de autonomia requerit de l'estudiant:

- Activitats dirigides: requereix la direcció d'un professor.
- Activitats supervisades: requereix la supervisió més o menys puntual d'un professor.
- Activitats autònomes: l'estudiant s'organitza el temps i l'esforç de manera autònoma (individualment o en grup).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitats supervisades pel professor	18	0,72	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Classes magistrals i de resolució de problemes	36	1,44	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12
Treball autònom dels alumnes	96	3,84	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Avaluació

La informació sobre l'avaluació, el tipus d'activitat d'avaluació i el seu pes sobre l'assignatura és a títol informatiu. El professorat responsable de l'assignatura la concretarà en començar-ne a impartir la docència.

S'assignarà un "no avaluable" quan les evidències d'avaluació que hagi aportat l'estudiant equivalguin a un màxim d'una quarta part de la qualificació total de l'assignatura.

En el moment de lliurar la qualificació final prèvia a l'acta, el docent comunicarà per escrit una data i hora de revisió. La revisió de les diverses activitats d'avaluació s'acordarà entre el docent i l'estudiant.

Podran accedir a la recuperació els estudiants que s'hagin presentat a activitats el pes de les quals equivalgui a un 66,6% (dos terços) o més de la qualificació final i que hagin tret una qualificació mitjana ponderada de 3,5 o més.

En el moment de lliurar la qualificació final prèvia a l'acta de l'assignatura, el docent comunicarà per escrit el procediment de recuperació. El docent pot proposar una activitat de recuperació per a cada activitat suspesa o no presentada o pot agrupar diverses activitats en una de sola.

En cas d'irregularitat (plagi, còpia, suplantació d'identitat, etc.) en una activitat d'avaluació, la qualificació d'aquesta activitat d'avaluació serà 0. En cas que es produeixin irregularitats en diverses activitats d'avaluació, la qualificació final de l'assignatura serà 0.

S'exclouen de la recuperació les activitats d'avaluació en què s'hagin produït irregularitats (com ara plagi, còpia, suplantació d'identitat).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercici 1 (reparlat)	20	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12
Exercici 1 (veus superposades)	15	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 11
Exercici 2 (reparlat)	20	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12
Exercici 2 (veus superposades)	15	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11
Exercicis avaluació continuada (veus superposades)	10	0	0	1, 2, 4, 5, 8, 9, 11
Participació a classe/en fòrums de subtitulació i reparlat	10	0	0	1, 3, 4, 6, 9, 12
Participació a classe/en fòrums de veus superposades	10	0	0	1, 3, 4, 6, 8, 9

Bibliografia

SUBTITULACIÓ EN DIRECTE

Arumí Ribas, M. and P. Romero-Fresco (2008) 'A Practical Proposal for the Training of Respeakers', *Journal of Specialised Translation* 10: 106-127. Available online: http://www.jostrans.org/issue10/art_arumi.php [last access 19 November 2015].

Baaring, I. (2006) 'Respeaking-based online subtitling in Denmark', in C. Eugeni and G. Mack (eds) *Intralinea, Special Issue on Respeaking*. Available online: http://www.intralinea.org/specials/article/Respeaking-based_online_subtitling_in_Denmark [last access 19 November 2015].

Boulianne, G., J.-F. Beaumont, M. Boisvert, J. Brousseau, P. Cardinal, C. Chapdelaine, M.

Comeau, P. Ouellet, F. Osterrath and P. Dumouchel (2009) 'Shadow Speaking for Real-time Closed captioning of TV Broadcasts in French', in A. Matamala and P. Orero (eds) *Listening to Subtitles. Subtitles for the Deaf and Hard of Hearing*, Bern: Peter Lang, 191-207.

CSA (2011) *Charte relative à la qualité du sous-titrage à destination des personnes sourdes ou malentendantes*, Paris: Conseil Supérieur de l'Audiovisuel. Available online: <http://www.csa.fr/Espace-juridique/Chartes/Charte-relative-a-la-qualite-du-sous-titrage-a-destination-des-personn> [last access 19 November 2015].

Dumouchel, P., G. Boulianne and J. Brousseau (2011) 'Measures for quality of closed captioning', in A. Şerban, A. Matamala and J.-M. Lavaur (eds) *Audiovisual Translation in Close-up: Practical and Theoretical Approaches*, Bern: Peter Lang, 161-172.

English Broadcasters Group (EBG) (2014) *Report on Efforts to Improve the Quality of Closed Captioning*, Toronto: EBG. Available online: http://www.crtc.gc.ca/fra/BCASTING/ann_rep/bmt_cbc_rm_sm.pdf [last access 19 November 2015].

Eugeni, C. (2006) 'Introduzione al rispeakeraggio televisivo', in C. Eugeni and

G. Mack (eds) *Intralinea, Special Issue on Respeaking*. Available online: http://www.intralinea.org/specials/article/Introduzione_al_rispeakeraggio_televisivo [last access 19 November 2015].

- Eugeni, C. (2008a) 'Respeaking the News for the Deaf: for a real special needs-oriented subtitling', *Studies in English Language and Literature*, 21, National Taiwan University of Science and Technology, Taipei.
- Eugeni, C. (2008b) 'A Sociolinguistic Approach to Real-time Subtitling: Respeaking vs. Shadowing and Simultaneous Interpreting', in C. J. Kellett Bidoli and E. Ochse (eds) *English in International Deaf Communication*, Bern: Peter Lang, 357-82.
- Eugeni, C. (2009) *La sottotitolazione in diretta TV. Analisi strategica del rispeakeraggio verbatim di BBC News* (Live Subtitling for TV. Strategic Analysis of Live Subtitling for BBC News), Unpublished PhD Thesis, Naples: Università degli Studi di Napoli Federico II.
- Eugeni, C. (2009) 'Respeaking the BBC News: A Strategic Analysis of Respeaking on the BBC', *The Sign Language Translator and Interpreter*, 3(1): 29-68.
- Eugeni, C. (2012) 'A Strategic Model for the Analysis of Respoken TV Subtitles', *US-China Foreign Language*, Vol. 10, No. 6.
- Eugeni, C. and G. Mack (2006) (eds) *Intralinea, Special Issue on New Technologies in Real Time Intralingual Subtitling*. Available online: <http://www.intralinea.org/specials/respeaking> [last access on 19 November 2015].
- Jensema, C., R. McCann, and S. Ramsey (1996) 'Closed-captioned television presentation speed and vocabulary', *American Annals of the Deaf* 141(4): 284-292.
- de Korte, T. (2006) 'Live inter-lingual subtitling in the Netherlands', in C. Eugeni and G. Mack (eds) *Intralinea, Special Issue on Respeaking*. Available online: http://www.intralinea.org/specials/article/Live_inter-lingual_subtitling_in_the_Netherlands [last access 19 November 2015].
- Lambourne, A., J. Hewitt, C. Lyon and S. Warren (2004) 'Speech-Based Real-Time Subtitling Services', *International Journal of Speech Technology* 7(4): 269-79.
- Lambourne, A. (2006) 'Subtitle Respeaking', in C. Eugeni and G. Mack (eds) *Intralinea, Special Issue on Respeaking*. Available online: http://www.intralinea.org/specials/article/Subtitle_respeaking [last access 19 November 2015].
- Luyckx, B., T. Delbeke, L. Van Waes, M. Leijten and A. Remael (2013) 'Live Subtitling with Speech Recognition. Causes and Consequences of Text Reduction', *Across Languages and Cultures* 14 (1): 15-46.
- Marsh, A. (2006) 'Respeaking for the BBC', in C. Eugeni and G. Mack (eds) *Intralinea, Special Issue on Respeaking*. Available online: http://www.intralinea.org/specials/article/Respeaking_for_the_BBC [last access 19 November 2015].
- Matthews, L. (2015) *Getting the Full Picture? Viewers' experiences of television Subtitling*, London: AOHL (Action on Hearing Loss).
- Mikul, C. (2014) *Caption Quality: International approaches to standards and measurement*, Sydney: Media Access Australia.
- Matamala, A., P. Romero-Fresco and L. Daniluk (forthcoming) 'An Exploratory Study on the Use of Respeaking for The Transcription of Non-fictional Genres', submitted to *META*.
- Moussadek, M. (2008) 'Sous-titreur pour sourds à la TV, un nouveau métier en Suisse', *Intermittent'Sign* 140: 15.
- OFCOM (2013) *Measuring the quality of live subtitling: Statement*, London: Office of Communications. Available online: <http://stakeholders.ofcom.org.uk/consultations/subtitling/statement> [last access 19 November 2015].

OFCOM (2015a) *Measuring live subtitling quality: Results from the fourth sampling exercise*, London: Office of Communications. Available online: http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/subtitling/statement/QoS_4th_Report.pdf [last access 19 November 2015].

Orero, P. (2006) 'Real-time subtitling in Spain', in C. Eugeni and G. Mack (eds) *Intralinea, Special Issue on Respeaking*. Available online: http://www.intralinea.org/specials/article/Real-time_subtitling_in_Spain [last access 19 November 2015].

Remael, A. and B. van der Veer (2006) 'Real-Time Subtitling in Flanders: Needs and Teaching', in C. Eugeni and G. Mack (eds) *Intralinea, Special Issue on Respeaking*. Available online: http://www.intralinea.org/specials/article/Real-Time_Subtitling_in_Flanders_Needs_and_Teaching [last access 19 November 2015].

Remael, A., L. Van Waes and M. Leijten (2014) 'Live Subtitling with Speech Recognition - How to pinpoint the challenges?', in D. Abend-David (ed.) *Media and translation: An interdisciplinary approach*, London: Bloomsbury, 121-147.

Romero-Fresco, P. (2008) 'La subtitulación rehablada: palabras que no se lleva el viento', in Á. Pérez-Ugena and R. Vizcaíno-Laorga (eds) *ULISES: Hacia el desarrollo de tecnologías comunicativas para la igualdad de Oportunidades*, Madrid: Observatorio de las Realidades Sociales y de la Comunicación, 49-73.

Romero-Fresco, P. (2009) 'More Haste Less Speed: Edited vs. Verbatim Respeaking', *Vigo International Journal of Applied Linguistics* (VIAL) VI: 109-33.

Romero-Fresco, P. (2010) 'Standing on quicksand: viewers' comprehension and reading patterns of respoken subtitles for the news', in J. Díaz-Cintas, A. Matamala and J. Neves (eds) *New insights into audiovisual translation and media accessibility*, Amsterdam: Rodopi, 175-195.

Romero-Fresco, P. (2011) *Subtitling through Speech Recognition: Respeaking*, Manchester: Routledge.

Romero-Fresco, P. (2012) 'Respeaking in Translator Training Curricula. Present and Future Prospects', *The Interpreter and Translator Trainer* (ITT) 6-1: 91 - 112.

Romero-Fresco, P. (2012b) 'Quality in live subtitling: the reception of respoken subtitles in the UK', in A. Remael, P. Orero and M. Carroll (eds) *Audiovisual translation and media accessibility at the crossroads*, Amsterdam: Rodopi, 111-133.

Romero-Fresco, P. (2015) 'Final Thoughts: Viewing Speed', in P. Romero-Fresco (ed.) *The Reception of Subtitles for the Deaf and Hard of Hearing*, Berlin: Peter Lang, 335-343.

Romero-Fresco, P. and J. Martínez (2015) 'Accuracy Rate in Live Subtitling: The NER model', in J. Díaz Cintas and R. Baños (eds) *Audiovisual Translation in a Global Context: Mapping an Ever-changing Landscape*, Palgrave Macmillan, 28-50.

Investigació en veus superposades

Allouba, Esmat (1992) "Translator Investigator. A discussion of the problems of translating voiceovers". *Professional Translator & Interpreter*, 1: 9-10.

Baranitch, Vladimir (1995) "General situation with electronic media in Belarus". En Yves Gambier (ed.) *Communication audiovisuelle et transferts linguistiques. Audiovisual communication and language transfers* (International Forum, Strasbourg, 22-24 June 1995). Special issue of *Translatio* (FIT Newsletter / Nouvelles de la FIT), 308-311.

Cabré, Teresa (1999) *La terminología: representación y comunicación*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra. (Sèrie monografies, 3).

Cebrián, Mariano (1992) *Géneros informativos audiovisuales. Radio, televisión, periodismo gráfico, cine, vídeo*. Madrid: Ciencia.

Daly, Albert F. (1985) "Interpreting for International Satellite Television". A H. Bühler (ed.) *Translators and Their Position in Society/ Der Übersetzer und seine Stellung in der Öffentlichkeit*. X World Congress of FIT/ Kongressakte X Weltkongress der FIT. Viena: Braumüller, 203-209.

Díaz-Cintas, Jorge & Orero, Pilar (2005) "Screen Translation, Voice-over". *Encyclopedia of Languages*, Londres: Elsevier, 473.

Dries, Josephine (1994) "Slightly Out of Synch", a *Television Business International* (December): 62-63.

Fawcett, Peter (1983) "Translation Modes and Constraints", *The Incorporated Linguist* 22, 4: 186-190.

Fawcett, Peter (1996) "Translating film". En G.T. Harris (ed.) *On translating French literature and film*, Amsterdam: Rodopi, 65-88.

Franco, Eliana (2000) "Documentary Film Translation: a Specific Practice?". En Chesterman, A; Gallardo, N.; Gambier, Y. (eds) *Translation in Context. Selected Contributions from the EST Congress*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.

---- (2001) "Voiced-over television documentaries. Terminological and conceptual issues for their research", *Target* 13:2, 289-304.

Franco, Eliana P.C.; Matamala, Anna; Orero, Pilar (2010) *Voice-over Translation: an Overview*. Berna: Peter Lang. 2ª edición de 2012.

Gambier, Yves (2000) "Comunicación audiovisual y traducción: perspectivas y contribuciones", en Lorenzo, Lourdes i Pereira, Ana M. (eds.) *Traducción subordinada (1). Eldoblaje (inglés-español-galego)*. Vigo: Servicio de Publicacións, Universidade de Vigo.

Laine, Marsa (1996). "Le commentaire comme mode de traduction". En Gambier, Yves (ed.) *Les Transferts Linguistiques dans les Médias Audiovisuels*. Villeneuve d'Ascq (Nord): Presses Universitaires du Septentrion, 197-205.

León, Bienvenido (1999) *El documental de divulgación científica*. Barcelona: Paidós.

Lozano, D.; Matamala, Anna (2009) The translation of terminology in TV fiction series: the Spanish dubbing of ER. *VIAL*, 6, 73-87.

Mayoral, Roberto (2000) "La traducción audiovisual y los nombres propios". En Lorenzo, L.; Pereira, A.M. (eds.) *Traducción subordinada (1). El doblaje (inglés-español-galego)*. Vigo: Servicio de Publicacións, Universidade de Vigo.

Orero, Pilar (2004) "The Pretended Easiness of Voice-over Translation of TV Interviews", a *Jostrans* 2 [www.jostrans.org/issue02/articles/p_orero.htm]

---- (2005). "La traducción de entrevistas para voice-over". En Zabalbeascoa, P.; Santamaria, L & F. Chaume (eds) *La traducción audiovisual: investigación, enseñanza y profesión*. Granada: Comares, 213-222.

---- (2006) "Synchronization in Voice-over". En José María Bravo (ed.) *A New Spectrum of Translation Studies*. Valladolid: Publicaciones de la Universidad de Valladolid, 255-264.

---- (2009) "Voice-over in audiovisual translation". En Anderman, G; Díaz-Cintas, J. (eds). *Audiovisual translation. Language transfer on screen*. Londres: Palgrave Macmillan, 130-139.

---- (2011) "The Process of Translation for the Production of TV Programmes broadcast by Voice-over". En Díaz-Cintas, Jorge (ed.) *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*. London: Palgrave Macmillan.

Paquin, Robert (1998) "Translator, Adapter, Screenwriter", in *Translation Journal* 3, July 1998
<<http://accurapid.com/journal/05dubb.htm>>.

Pönniö, Kaarina (1995) "Voice over, narration et commentaire". En Gambier, Y. (ed.) *Communication audiovisuelle et transferts linguistiques* (International Forum, Strasbourg, 22-24 June 1995). Special issue of *Translatio* (FIT Newsletter / Nouvelles de la FIT), 303-307.

Soler, Llorenç (1998) *La realización de documentales y reportajes para televisión*. Barcelona: CIMS.

Wozniak, Monika (2012) "Voice-over or voice-in-between? Some considerations about voice-over translation of feature films on Polish television". En Remael, Aline; Orero, P.; Carroll, M. (eds) *Audiovisual translation and media accessibility at the crossroads*. Amsterdam: Rodopi.

a) Reducció en veus superposades en comparació amb altres tècniques

Aleksonyte, Z. (1999) *Comparative Analysis of Subtitles and Voice-over in Danish and Lithuanian respectively as compared to English (based on the Danish film Breaking the Weaves)*. Vilnius: Faculty of Philology, University of Vilnius.

Grigaraviciute, I. y H. Gottlieb (1999) 'Danish Voices, Lithuanian Voice-over. The Mechanics of Nonsynchronous Translation', *Perspectives: Studies in Translatology* 7(1): 41-80.

b) Veus superposades i sincronia en polonès: Wozniak proposa un tipus de

sincronia interessant i crea el terme "voice-in-between".

Wozniak, M. (2012) 'Voice-over or Voice-in-between? Some Considerations about Voice-over

Translation of Feature Films on Polish Television', en A. Remael, P. Orero y M. Carroll (eds)

Audiovisual Translation and Media Accessibility at the Crossroads, Amsterdam: Rodopi, 209-228.

c) Estratègies de traducció i sincronització

Sepielak, K. (2014) 'Translation Techniques in Voiced-Over Multilingual Feature Movies', *Linguistica Antverpiensia New Series* 13. Available online:

<https://lanstts.uantwerpen.be/index.php/LANSTTS/article/view/69> [last access 30 September 2015]

Sepielak, K. (en prensa a) 'Synchronization Techniques in Multilingual Fiction Voiced-over Films in Poland', *International Journal of Communication - Babel and Globalization: Translating in the 21st Century*.

Sepielak, K. y A. Matamala (2014) 'Synchrony in The Voice-over of Polish Fiction Genres', *Babel* 60(2): 145-163.

d) Estandarització i registres de les veus superposades

Holobut, A. (2011) 'Under-voiced and Over-voiced Characters in Film Translation', en A. Nizegoirodcew y M. Jodlowiec (eds) *Beyond Sounds and Words. Volume in Honour of Janina*

Aniela Ozga, Krakow: WUJ, 164-184.

Holobut, A. (2014) 'Good Cops and Bad Cops in Polish Voice-over Translation', en E. Willim (ed) *Continuity in Language. Styles and Registers in Literary and Non-Literary Discourse*. Krakow: AFM, 137-161.

Kauffmann, F. (2004) 'Un exemple d'effet pervers de l'uniformisation linguistique dans la traduction d'un documentaire', *Meta* 49(1): 148-160.

e) Polítiques i normes

Remael, A. (1995) 'From the BBC's *Voices from the Island* to the BRTN's *De President van*

Robbeneiland: A Case Study in TV Translation', *Linguistica Antverpiensia* XXIX-XXX: 107-128.

Remael, A. (2007) 'Whose Language, Whose Voice, Whose Message?: Different AVT Modes for Documentaries on VRT-Canvas Television, Flanders', in *TradTerm* 13: 31-50.

f) Naturalització i estrangerització: aspectes culturals

Franco, E. (2000) *Revoicing the Alien in Documentaries. Cultural Agency, Norms and the*

Translation of Audiovisual Reality, Doctoral thesis, Leuven: KUL. Available online:

http://tede.ibict.br/tde_arquivos/1/TDE-2005-02-23T06:09:47Z-94/Publico/ElianaPCFranco.pdf

Franco, E. (2001) 'Inevitable Exoticism: The Translation of Culture-Specific Items in Documentaries', en F. Chaume y R. Agost (eds) *La traducción en los medios audiovisuales*, Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, 177-181.

García Luque, D. (2011) 'De cómo 'domesticar' un documental de divulgación científica en el proceso de traducción. Estudio de la versión española de *L'Odyssée de l'espèce*', *Sendebare* 22:

235-263.

g) Traducció de documentals

Espasa, E. (2004) 'Myths about documentary translation', en P. Orero (ed) *Topics in Audiovisual Translation*, Amsterdam: John Benjamins, 183-197.

Franco, E. (2000a) 'Documentary Film Translation: a Specific Practice?', en A. Chesterman, N.

Gallardo y Y. Gambier (eds) *Translation in Context. Selected Contributions from the EST Congress*, Amsterdam: Benjamins, 233-242.

Matamala, A. (2005) 'Free-lance Voice-over Translation. Translating for Catalan Television', *Jostrans. Journal of Specialised Translation* 4: 45-48.

Matamala, A. (2009) 'Main Challenges in the Translation of Documentaries', en J. Díaz Cintas (ed) *New Trends in Audiovisual Translation*, Bristol: Multilingual Matters, 109-120.

Matamala, A. (2009) 'Translating Documentaries: From Neanderthals to the Supernanny', *Perspectives. Studies in Translatology* 17(2): 93-107.

Matamala, A. (2010) 'Terminological Challenges in the Translation of Science Documentaries: A Case-study', *Across Languages and Cultures* 11(2): 255-272.

h) Sobre la il·lusió d'autenticitat i la necessitat de fer servir les veus superposades

Mayoral, R. (2001) 'El espectador y la traducción audiovisual', en F. Chaume y R. Agost (eds) *La traducción en los medios audiovisuales*, Castelló: UJI, 33-48.

i) Manipulació del contingut i visibilitat del traductor

Darwish, A. y P. Orero (2014) 'Rhetorical Dissonance of Unsynchronized Voices: Issues of Voiceover in News Broadcasts', *Babel* 60(2): 129-144.

Holobut, A. (2012) 'Three Lives of The Saint in Polish Voiceover Translation', *Meta* 57(2): 478-495.

Orero, P. (2007) 'Voice-over: A Case of Hyper-reality', MUTRA conference proceedings. Available online: http://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_Orero_Pilar.pdf [last access 30 September 2015]

j) Estudis de recepció: comparació de contingut subtitulat i veus superposades

Sepielak, K. (2018) 'The Effect of Subtitling and Voice-over on Content Comprehension and Languages Identification in Multilingual Movie'. *The International Journal of Sciences: Basic and Applied Research*.

k) Tecnología en voces superpuestas y documentales

Daniluk, L., A. Matamala y P. Romero-Fresco (2015). 'Transcribing Documentaries: Can Respeaking Be Used Efficiently?'. 5th International Symposium Respeaking, Live Subtitling, and Accessibility, Rome.

Matamala, A. (2016) 'The ALST Project: Technologies for Audiovisual Translation', en *Proceedings of Translating and the Computer* 37, 79-89.

Ortiz-Boix, C. y A. Matamala (2015) 'Quality Assessment of Post-edited versus Translated Wildlife Documentary Films: A Three-Level Approach', *Proceedings of WPTP4*.

Ortiz-Boix, C. y A. Matamala (2016). 'Post-editing Wildlife Documentary Films: A Possible New Scenario?'. *Jostrans. Journal of Specialised Translation*, 26, 187-210.

Szarkowska, A. y A. Jankowska (2012) 'Text-to-speech Audio Description of Voiced-over Films. A Case Study of Audio Described *Volver* in Polish', en E. Perego (ed) *Emerging Topics in Translation: Audio Description*, Trieste: EUT, 81-98.

l) Didàctica de les veus superposades

Chmiel, A. (2015) 'Teaching Voice-over in the Voice-over Land', en A. Jankowska y A. Szarkowska (eds) *New Points of View on Audiovisual Translation and Media Accessibility*, Frankfurt: Peter Lang, 129-147.

Matamala, A. (2008) 'Teaching Voice-over Translation: A Practical Approach', en J. Díaz-Cintas (ed) *The Didactics of Audiovisual Translation*, Amsterdam: Benjamins, 231-262.

m) Les veus superposades a Polònia i altres països de l'Este

Bogucki, L. (2010) 'The Demise of Voice-over? Audiovisual Translation in Poland in the 21st Century', en B. Lewandowska-Tomaszczyk y M. Thelen (eds) *Meaning in Translation. Lodz Studies in Language*, Frankfurt: Peter Lang, 415-424.

Burak, A. (2011) 'Some Like it Hot -Goblin-Style: Ozhibiliazh in Russian Film Translations', *Russian Language Journal* 61: 5-31.